

**Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales**

**Gwarchodfa Natur Genedlaethol
Cadair Idris
National Nature Reserve**

Llwybr Minffordd Path

Mynydd naw copa

Ffurir Cader Idris gan gadwyn o gopaon, gyda 9 ohonynt dros 2,000tr.

Y copa uchaf un, sydd hefyd yn gyrchfan i filoedd o gerddwyr bob blwyddyn, yw Penygader. Canlyniad prosesau daearegol cymhleth ddechreuodd filynau o flynyddoedd yn ôl yw'r mynydd a welwch chi heddiw. Ffurfiwyd ei chreigiau gan weithgarwch folcanaidd, ac fe'u siapiwyd gan rewlifoedd dros sawl Oes Ia wrth iddynt ddammer a chwalu'r creigiau yn eu ffordd.

Mae'r ddaear hynod yma'n cynnal cyfoeth o fywyd gwylt a phlanhigion arbennig - ac o'r herwydd fe ddynodwyd rhan sylweddol o'r mynydd yn Warchodfa Natur Genedlaethol.

A nine-peak mountain

A chain of peaks makes up the Cader Idris range, 9 of which are over 2,000ft.

The highest of all, which is also the destination for thousands of walkers each year, is Penygader. The mountain you see today is the result of numerous geological processes that began millions of years ago. Its rocks were formed by volcanic processes, which were later sculpted by glaciers over many Ice Ages as they thawed and shattered the rocks in their path.

This remarkable geology supports a wealth of wildlife and special plants - and therefore a substantial part of the mountain has been designated a National Nature Reserve.

'Cader' Idris neu 'Cadair' Idris?

'Cader' yw'r ffurf a ddefnyddir gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri am ei fod yn adlewyrchu'r traddodiad llafar a'r dafodiaith leol. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru ar y llaw arall yn defnyddio ffurf Gymraeg safonol, sef 'Cadair'.

'Cader' Idris or 'Cadair' Idris?

'Cader' is the form used by the Snowdonia National Park Authority as it reflects the local oral tradition and dialect. Natural Resources Wales on the other hand uses the standard Welsh form, 'Cadair'.

© Hawlfraint y Goron (Croeso Cymru) Crown Copyright (Visit Wales)

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Arolwg Ordnans gyda chaniatâd Arolwg Ordnans ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi Hawlfraint y Goron. © Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2016 Arolwg Ordnans 100019741

This map is based upon Ordnance Survey material with the permission of Ordnance Survey on behalf of the controller of Her Majesty's Stationery Office © Crown copyright and database rights 2016 Ordnance Survey 100019741

Llwybr Minffordd The Minffordd Path

Pellter: **6 milltir/9km** (yna ac yn ôl)
Esgyniad: **788 metr**
Amser: **5 awr** (yna ac yn ôl)

Distance: **6 miles/9km** (there and back)
Ascent: **788 metres**
Time: **5 hours** (there and back)

Anodd / Llafurus
Hard / Strenuous

Mae'n debyg mai hwn, o drwch blewyn, yw'r llwybr byrraf i gopa Cader Idris, a'r mwyaf serth hefyd gan ei fod yn dechrau ond 105 metr uwch lefel y môr.

Dechreuau yn y fynedfa i'r Warchodfa, sydd ar y dde ychydig heibio'r Ganolfan Ymwelwyr. Wedi i chi basio'r Ganolfan cadwch olwg am olion hen gwt cerrig ar y chwith. Wyddoch chi mai yma yr arferwyd cynhyrchu'r ddioid feddal enwog 'Idris'?

Dringau rhan gyntaf y llwybr trwy goedwig dderw hynafol a heibio rhaeadrau byrlymus cyn dod allan ac ymdroelli'n serth ar y mynydd agored. Bydd y llwybr yn eich arwain ar hyd ymyl Cwm Cau sy'n un o'r enghreifftiau gorau ym Mhrydain o gwm rhewlifol. Cafwyd siâp powlen y cwm gan rewlif wrth iddo ddammer, gan adael clogwyni serth ar y tair ochr. Cludodd y rhew glogfeini anferth a dorrodd oddi ar glogwyni'r cwm, ac fe'u gadawyd ar wasgar ar y llethrau islaw wrth i'r rhew ddammer.

Dyma gynefin y gigfran a'r hebog tramor. Yn yr haf, os gwrandewch yn astud, gallwch glywed chwiban clir mwyalchen y mynydd, ac efallai gael cipolwg ar yr aderyn du a'i goler wen ymysg y creigiau. Fry ar silffoedd uchel cysgodol ar glogwyni'r cwm mae'r Tormaen Porffor yn tyfu. Yma ar Gader Idris, mae'r planhigion arctig-alpaidd hwn ar ffin fwyaf deheuol ei ddsbarthiad, ac mae ei ddyfodol dan fgythiad oherwydd cynhesu byd eang.

Does dim rhaid i chi fynd yr holl ffordd i'r copa i fwynhau'r ardal fendingedig ac amrywiol hon: gweler y panel cyfagos am fanylion sut y gallwch chi brofi'r mynydd ar ddau lwybr byrrach.

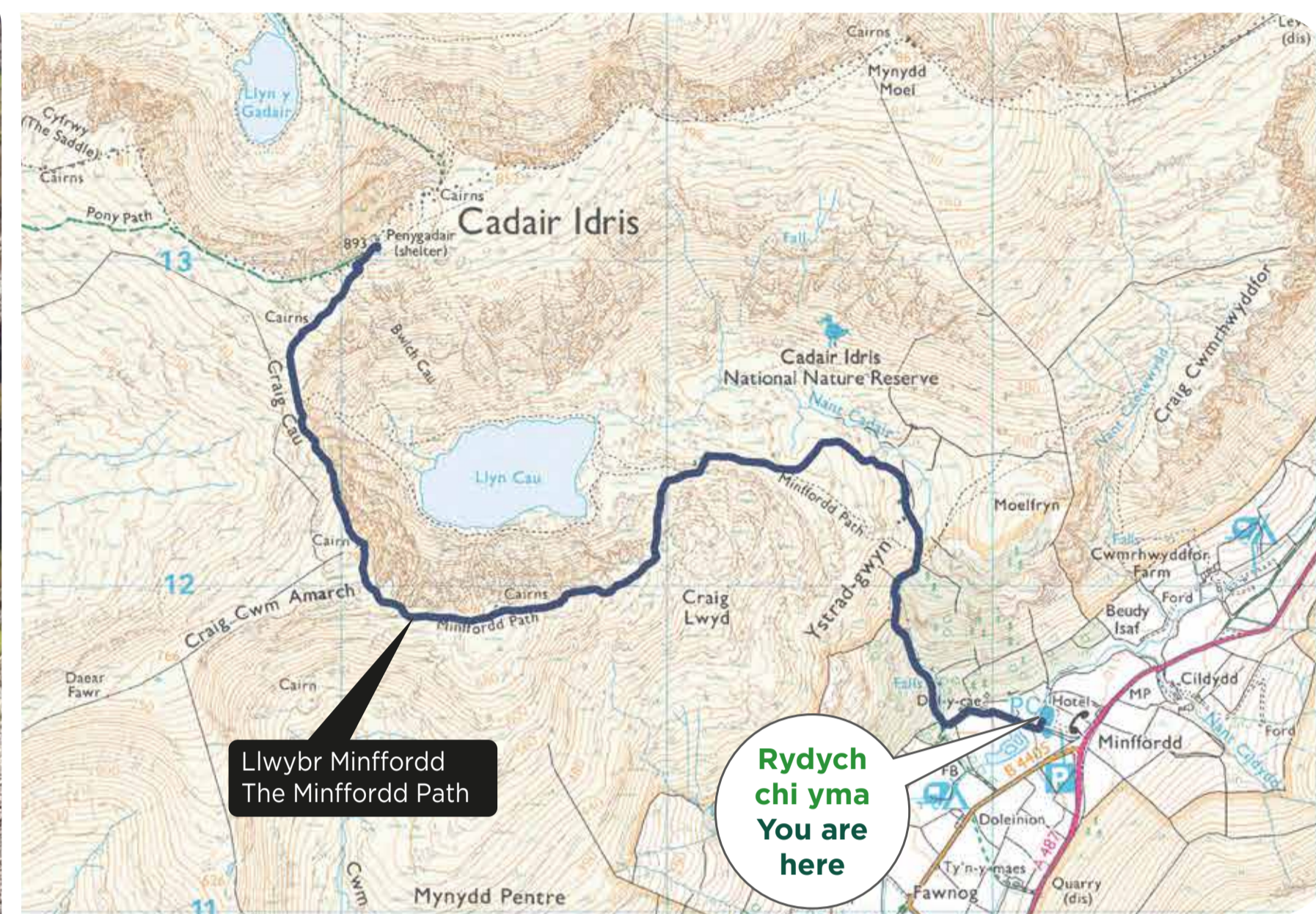
By a whisker, this is thought to be the shortest route to the summit of Cader Idris, and also the steepest as it begins a mere 105 metres above sea level.

It starts at the entrance to the Reserve, which is on the right a little further than the Visitor Centre. Once past the Centre - look out for the ruins of an old stone hut on your left. Did you know that in this very hut the famous 'Idris' soft drink was produced?

The route begins through an ancient oak woodland and past cascading waterfalls, before opening out onto the open mountain where the path winds steeply. The route will take you along the edge of Cwm Cau, thought to be one of the finest examples of a glacial corrie in Britain. The bowl like shape of the corrie was gouged out by glaciers as they thawed, leaving steep cliffs on three sides. Large boulders that broke off from the corrie's cliffs were carried downhill by the glaciers, and were eventually deposited on the slopes below as the ice thawed.

This is the haunt of the raven and peregrine falcon. You may hear the clear piping of a ring ouzel in summer, and perhaps catch a glimpse of the white collared blackbird amongst the rocks. Up high on the cliffs' sheltered ledges the purple saxifrage grows. Here on Cader Idris, this arctic-alpine plant is on the southernmost boundary of its range; its future threatened by global warming.

You don't have to make it to the summit to enjoy this wonderful and diverse area: see the adjacent panel for details on experiencing the mountain on two much shorter walks.

Llwybr Minffordd
The Minffordd Path

Rydych chi yma
You are here

Mwynhau'r mynydd yn ddiogel:

- Gwisgwch yn briodol** - gwisgwch esgidiau cerdded cadarn sy'n cynnal y ffer, sawl haen o ddillad a chariwch got a throwus glaw. Yn y gaeaf byddwch angen menig a het, a haen waelod thermal yn ychwanegol at haenau o ddillad cynnes.
- Gwiriwch y tywydd** - ewch i wefan y Swyddfa Dywydd i wrio'r tywydd ar gyfer Eryri. Gall amodau newid yn gyflym iawn ar y mynydd, felly byddwch yn barod i droi'n ôl os bydd y tywydd yn gwaethgu.
- Cariwch y cyfarpar cywir** - byddwch angen map a chwmpawd, tortsh, bwyd a diod, pecyn cymorth cyntaf a ffon symudol gyda batri llawn. Ar ddiwrnod braf yn yr haf byddwch angen eili haul a dŵr ychwanegol.
- Cynlluniwch eich taith** - dewiswch eich llwybr a chadwch ato, gan sicrhau eich bod yn caniatáu digon o amser i ddod yn ôl i lawr y mynydd fod yn galetech na'i ddringo, yn enwedig o gofio y byddwch yn flinedig hefyd.
- Cadwch o fewn eich gallu** - dewiswch lwybr sy'n gweddu ffitrwydd a gallu pawb yn eich grŵp. Cofiwch y gall dod i lawr y mynydd fod yn galetech na'i ddringo, yn enwedig o gofio y byddwch yn flinedig hefyd.
- Dywedwch wrth rywun** - dywedwch am eich cynlluniau wrth rywun a chadwch atynt, gan gofio cysylltu i ddweud pan fyddwch yn ôl yn ddiogel. Mewn argyfwng ffoniwch 999 gan ofyn am yr Heddlu ac yna Tim Achub Mynydd.

Enjoying the mountain safely:

- Dress appropriately** - wear sturdy footwear with ankle support, layers of clothing and carry a waterproof coat and overtrousers. In winter you will need a hat and gloves, and a thermal base layer in addition to layers of warm clothing.
- Check the weather** - go to the Met Office website to check the forecast for Snowdonia. Conditions can change quickly on the mountains, so be prepared to turn back should the weather worsen.
- Carry the proper equipment** - you will need a map and compass, torch, food and drink, first aid kit and a fully charged mobile phone. On sunny days in summer you will need sunscreen and extra water.
- Plan your route** - decide on your route and stick to it, making sure that you allow plenty of time to make it back down before it gets dark. Remember that it gets dark early in winter.
- Know your limits** - choose a route that suits the fitness and ability level of everyone in your group. Remember that coming down the mountain can be harder than climbing it, especially as you will be quite tired.
- Tell somebody** - tell somebody about your plans and stick to them, remembering to let them know when you are back safely. In an emergency call 999 and ask for the Police, then Mountain Rescue.

Côd Cefn Gwlad:

- Cadwch gŵn dan reolaeth glos er llas anifellaid ffarm, gorau oll os yw ar ddenyn. Rhaid cadw cŵn ar ddenyn byr rhwng Mawrth y 1af a Gorffennaf 31ain er mwyn gwarchod adar sy'n nythu ar y ddaear.
- Helpwch ni i leihau erydiad ar y mynydd trwy gadw at y llwybr.
- Gwarchodwch y dirwedd trwy beidio ag adeiladu carneddau cerrig ar hyd y llwybr, nag ychwanegu at rai sydd yno eisoes.
- Ewch â'ch sbwriel adref efo chi, yn cynnwys gwastraff bwyd.
- Gadewch giatau fel ag y maent pan dewch ar eu traws, neu dilynwch unrhyw gyfarwyddiadau.
- Gofalwch rhag niweidio planhigion a bywyd gwylt.
- Byddwch yn ystyriol o gerddwyr eraill.
- Dilynwch unrhyw gyfarwyddiadau neu arwyddion.

Countryside Code:

- Keep dogs under close control, preferably on a lead, for the sake of farm animals. Dogs must be kept on a short lead between 1st March and 31st July to protect ground nesting birds.
- Help us to control mountain erosion by keeping to the path.
- Preserve the landscape by not building stone cairns along the path, and not adding to existing ones.
- Take your litter home with you, including food waste.
- Leave gates as you find them, or follow any instructions.
- Take care not to harm wildlife and plants.
- Be considerate of other walkers.
- Follow any directions or signs.

